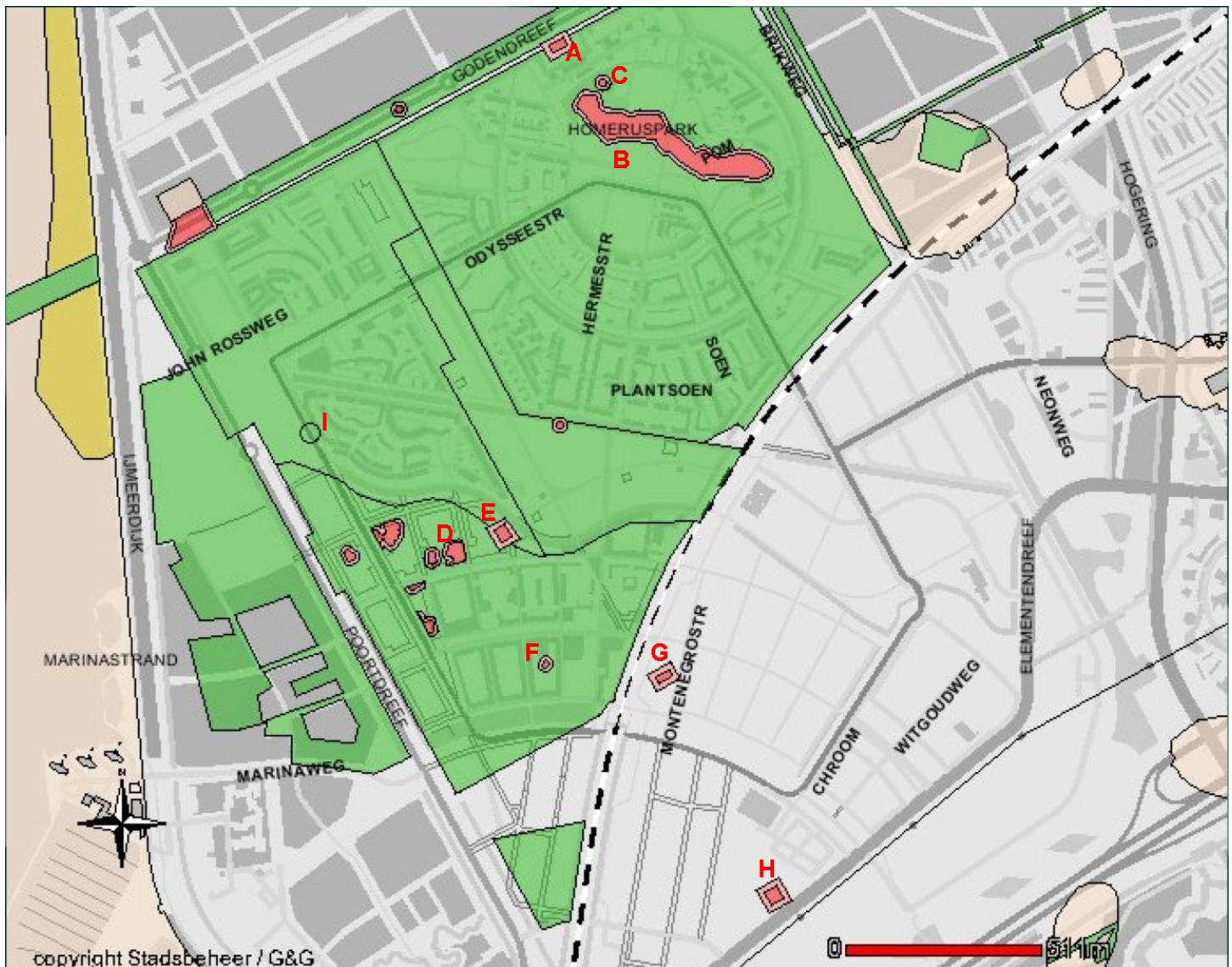

Archeologische vindplaatsen Almere Poort

A) De Ravage

Vrachtvaarder uit de Gouden Eeuw

Beschermd rijksmonument

Locatie: Homeruskwartier, tussen Godendreef en Damoclesstraat

In 1973 werd op de grens tussen Almere Pampus en Almere Poort, een vrachtschip gevonden. Het schip (16,3 bij 4.4 meter) moet na 1670 zijn gezonken. Scheepsarcheologen hebben kort na de ontdekking een klein onderzoek uitgevoerd waarbij rood aardewerk en skeletdelen van een schaap zijn gevonden. Van het wrak zelf is nu niets meer te zien, hooguit een verhoging die is ontstaan omdat het wrak na onderzoek is "ingekuild" (afgedekt door folie en een grondlaag) en door een sloot is omgeven. Op het eiland met het schip heeft zich intussen ook een bever gevestigd.

Naast het wrak staat het kunstwerk "De Ravage" waarvoor kunstenaar Simcha Roodenburg zich heeft laten inspireren door een schilderij van een zinkend schip. Dit object van houten balken verbeeld mast- en tuigwerk van een schip dat vergaan is maar nog gedeeltelijk boven water uitsteekt. Het verwijst naar de kracht van de wind, als heer en meester over het water in vroegere tijden. Het is de bedoeling dat het kunstwerk zelf ook langzaam zal vervallen.

B) De Grote Green

Een ketting van vindplaatsen

Locatie: Homeruspark

De vorm van het Homeruspark is bepaald door de ligging van acht archeologische vindplaatsen die dateren uit ca. 8500-7500 v.Chr., de Midden-Steentijd. De top van de zandrug met de vindplaatsen ligt 4 meter diep. Samen worden deze vindplaatsen *De Grote Green* genoemd omdat het terrein doet denken aan een 'Village Green', van oudsher een open centrale ruimte in dorpen.

De inrichting van het park, naar een ontwerp van Thijs van Hees, verbeeldt de landschapsgeschiedenis. Vanaf het archeologische monitorveld in het zuiden begint het droge bos met grove den, zilberberken en populieren uit de koude periode na de laatste IJstijd. Aan de kant van de Damoclesstraat komen daar zomereiken, hazelaars en iepen bij die bij een warmer klimaat horen. Bij de Aurorastraat gaat dit ten slotte over in het natte gebied met eerst lindes, wilgen en zwarte elzen. Dit symboliseert het moeras waarin de laatste mensen leefden voordat het gebied onder water kwam te liggen.

Vindplaats De Green is de eerste Almeerse vindplaats waar structureel monitoring plaatsvindt. De archeologen houden in daar in de gaten of de kwaliteit van de archeologische resten in de ondergrond niet achteruit gaat. Bij het monitoringsveld staat een erfgoedmarker, ontworpen door Iris Le Rütte. Het beeldmerk stelt drie gestapelde mensfiguren voor, die oprijzen uit de grond. Zij staan voor de gelaagdheid van de vindplaats: generatie op generatie heeft hier gewoond en geleefd. De onderste figuur duikt de grond in; hij staat symbool voor de archeoloog. De bovenste persoon steekt euforisch zijn handen omhoog, alsof hij wil zeggen: 'Kijk, hier hebben we iets gevonden' en 'Hier moet je zijn'. Op de erfgoedmarker is ook een informatiebord aangebracht.

C) De Kleine Green

Een eiland van rust

Locatie: Homeruspark

De *Kleine Green* wijkt wat betreft ligging en datering van bovengenoemde vondstlocaties af. Deze vindplaats ligt op een aparte zandkop ten noordoosten van de andere vindplaatsen. De locatie dateert uit ca. 7000-6500 v.Chr. De *Kleine Green* is ingericht als een apart liggend eiland, begroeid met eiken.

D) De Geest

Hoge zandrug

Locatie: Beneluxbaan / Nederlandstraat

De vindplaats 'De Geest' ligt op een oost-west georiënteerde dekzandrug in de ondergrond van het Europakwartier. Hier is op vier meter onder onze voeten bewerkt vuursteen en natuursteen gevonden. De bewoningsresten zijn in ieder geval te dateren tussen 6400 en 5700 v. Chr. Uit het onderzoek naar in de grond bewaard stuifmeel van planten blijkt dat het bos van die tijd bestond uit dennen en verschillende loofbomen van droge gronden (hazelaar, eik, linde en iep). Lijsterbes en maretak zijn dat het bos relatief open geweest moet zijn. Gevonden mestschimmels wijzen er op dat er groot wild aanwezig was. Dit maakte het gebied voor de mens interessant als jachtgebied. Dichtbij was ook open water aanwezig, waardoor er mogelijkheden tot visvangst bestonden. Hier stonden elzen en wilgen.

De naam van deze vindplaats is afkomstig van het Germaanse woord *gaistu-*, wat 'hogere zandrug in of langs zee- of rivierkleigebied, polder of moeras' betekende. Het zelfde woord is terug te vinden in plaatsnamen als Luttelgeest, Oegstgeest en Uitgeest. Deze vindplaats wacht nog op inrichting.

E) De Slagzij

Omgelagen vrachtschip

Beschermd rijksmonument

Locatie: Beneluxbaan / Belgiëstraat (nabij 'KindercASLa')

Tijdens landbouwwerkzaamheden is hier in 1981 een klein vrachtscheepje aangetroffen. Aan de afzettingen rond het wrak is af te lezen dat het vergaan is in de eerste helft van de zeventiende eeuw, toen de Zuiderzee begon te verzilten. Doordat het schip onder zware slagzij is gezonken is de stuurboordzijde volledig bewaard terwijl de bakboordzijde is weggerot. Het diepst liggende scheepshout bevindt zich 1,25 m onder de oppervlakte. Het scheepswrak is ingekuuld om het te reserveren voor onderzoek in de toekomst. Vanwege het bijzondere kleine formaat en vroege datering is het als beschermd rijksmonument aangewezen. Het schip ligt nu onder een bult grond binnen de hek die het monument omsluiten. Er wordt in samenwerking met omwonenden nog gezocht naar een gepaste inrichting van het terrein.

F) Oker

Plek van rituelen

Locatie: San Marinostraat / Italiëstraat

In 2002, toen het hier nog een groot wortelveld was, werd bij het archeologisch booronderzoek iets bijzonder gevonden in de ondergrond van het Europakwartier. Vier zandmonsters van vier meter diep

bleken een diep rode kleur te hebben. Het zand is in het laboratorium onderzocht en daarbij is vastgesteld dat de roodkleuring werd veroorzaakt door de aanwezigheid van de ijzerverbinding hematiet. Hematiet, ook wel bloedsteen genaamd, is het kleurgevende bestanddeel van de verfstof oker. Het komt niet van nature in de ondergrond van Europakwartier voor, en is daarom zeker door mensen aangevoerd, bijvoorbeeld uit de Eifel of de Ardennen. Handelscontacten over die afstanden zijn voor de Midden-Steentijd zeker niet ongewoon. Het waren geen primitievelingen.

Overall in Europa wordt bij vindplaatsen uit de Midden-Steentijd oker aangetroffen in graven, vaak bij het hoofd en heupen van de overledenen. Sommigen geloven dat dit een manier was om een graf te markeren zodat er later niet per ongeluk doorheen gegraven zou worden. Anderen denken de oker aanvankelijk aanwezig was op de kleren van dierenhuiden die de persoon had gedragen. Maar misschien werd het ook wel gebruikt bij kleuren van hun haar en lichaam en had het dus meer een rituele betekenis.

Vindplaats Oker is uitgespaard binnen het bouwblok. Het is door wooningcorporatie IJmere duidelijk herkenbaar ingericht met grote stenen en okerkleurig grind.

G) De Werkschuit

19e eeuwse Hollandse boot

Beschermd rijksmonument

Locatie: Europakwartier Oost, langs de spoorbaan

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2011 elf scheepswrakken in Almere aangewezen als rijksmonument. Eén van die rijksmonumenten is "De Werkschuit". Het betreft het wrak van een werk- of visboot, type Hollandse boot, uit de 19e eeuw. Het scheepshout bevindt zich op een diepte van ca. 1,40 m. tot 0,50 m. onder maaiveld. Hierdoor zijn de hoger gelegen delen aangetast door verdroging en bacteriën, de dieper gelegen delen zijn van goede kwaliteit. Met uitzondering van een grote zandsteen (ballast) werden geen voorwerpen in de proefsleuven aangetroffen. Dendrochronologisch onderzoek van het scheepshout heeft uitgewezen dat de bouw van het schip gedateerd kan worden in de 2e helft 19e eeuw: het hout heeft een kapdatum na 1852 opgeleverd. De herkomst van het hout ligt in Limburg of centraal / midden Duitsland. Het monument is momenteel afgebakend door een hek. Omdat op deze locatie een weg is gepland, zal dit wrak zal mogelijk volledig opgegraven gaan worden.

H) Het Kalkschip

17^e eeuwse vrachtvervoerder

Beschermd rijksmonument

Locatie: Olympiakwartier

In 1981 is bij het graven van een tocht een wrak ontdekt van een 17e eeuwse vrachtschip. In augustus 1982 werd door de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders (RIJP) een verkenning uitgevoerd. Het

betreft een schuitje geladen met kalk met een grootste lengte van 13,25 m en een breedte van 2,50 m. Los achter het schip bevindt zich het roer. In het vooronder zijn fragmenten van een kooi en een stookplaat aangetroffen. In de voorpiek is een voorraadje turf aangetroffen. In het achterschip werden een vierkante fles, één lederen schoen en twee tinnen lepels aangetroffen. Midscheeps in het ruim ligt een trap met vijf treden. Hier werd ook rood baaien stof en grof linnen aangetroffen. Aan de hand van een tegeltje met een voorstelling van een ruiter te paard, wordt een datering in de tweede helft van de 17e eeuw verondersteld.

I) Romeinse schedel

Een toevalsvondst

Locatie: Roald Amundsenstraat

In 2012 vonden twee spelende jongens een deel van een schedel aan de rand van een pas gegraven watergang. De ouders herkenden het belang van de vondst en belden de politie. Aan de vergroeide schedelnaden was te zien dat de schedel toebehoorde aan een individu ouder dan 20 jaar. Het was aan de uiterlijke kenmerken niet met zekerheid te bepalen of het een man of vrouw betrof. Omdat de recherche een misdrijf wilde uitsluiten, is de schedel ter datering opgestuurd naar het Nederlands Forensisch Instituut. Groot was de verbazing toen de vondst uit de eerste eeuw na Chr. bleek te dateren, de Romeinse tijd!

Tot voor kort dachten we dat heel Almere in de Romeinse tijd onder water lag, het *Lacus Flevum*. Het wordt echter steeds duidelijker dat het Flevomeer het niet één groot meer was, maar een aaneenschakeling van kleine meren die uiteindelijk bij de Vlie in de Waddenzee uitmondden. Hoewel de periode waaruit de schedel dateert als de Romeinse tijd worden aangeduid, is het niet waarschijnlijk dat het hier een echte Romein betreft. In onze contreien leefden stammen die zowel Keltische als Germaanse trekken vertoonden. Zij worden ook wel als Friezen aangeduid. In de eerste eeuw na Christus was crematie de gebruikelijke lijkbezorging, zowel in het Romeinse als in het Vrije Germaanse gebied. Inhumatie (begroefing) kwam maar zeer zelden voor. Het is dus niet waarschijnlijk dat de schedel uit een graf afkomstig is. De kleur van de schedel duidt er ook niet op dat hij in het veen bewaard is gebleven en de vinder gaf aan dat hij de klei lag. Het zal daarom wel om iemand gaan die verdronken is.